

Siseministri määruse „Kogukonna eestvedaja stipendiumi tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel. Määrusega reguleeritakse kogukonna eestvedaja stipendiumi taotlemise, andmise, kasutamise ja tagasinõudmise tingimusi ning korda.

Kogukonna eestvedaja stipendium on mõeldud füüsilisele teovõimelisele isikule, kes on oma kogukonnas aktiivne eestvedaja ning kelle tegevus aitab kaasa kogukonna arengule, sidususele ja elujõulisusele. Stipendiumi eesmärk on toetada eestvedaja enesearengut ning motiveerida teda panustama kogukonna heaolusse. Stipendiumi suurus on kuni 5000 eurot ning see on maksuvaba.

Eelnõus määratakse kindlaks stipendiumi taotlemise ja taotluse menetlemise tingimused, sealhulgas nõuded taotlejale ja taotlusele, kulude abikõlblikkuse tingimused, hindamiskriteeriumid, toetatavad tegevused, mentoriga koostöö kohustus ning järelevalve ja aruandluse kord. Stipendium määratakse kasutamiseks kindlaks perioodiks, selle kasutamine peab olema kooskõlas eelnõu eesmärgiga.

Stipendiumi annab Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK), kes vastutab ka taotlusvooru läbiviimise, taotluste hindamise ja stipendiumi kasutamise kontrollimise eest.

Stipendiumi sihtrühm on selgelt määratletud ja motiveeritud kogukondade eestvedajad, kelle tegevus aitab tugevdada kogukondlikku aktiivsust ja sidusust.

Eelnõul on positiivne mõju kogukondade arengule ja sidususele, kodanikuaktiivsusele ning kodanikuühiskonna kestlikkusele. Stipendiumi toel tugevdatakse eestvedajate isikliku võimekust ning innustatakse koostöist ja hoolivat tegutsemist kohalikes kogukondades, mis omakorda aitab eelduslikult lahendada piirkondlikke ja ühiskondlikke probleeme.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi usuasjade ja kodanikuühiskonna osakonna juhataja Martin Tuliit (martin.tulit@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi nõunik Erik Salumäe.

Eelnõu ja seletuskiri on keeleliselt toimetamata.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on toetada kogukondade eestvedajate teadlikku, motiveeritud ja tulevikku suunatud arengut, et tugevdada kogukondade elujõulisust ning edendada koostööd kogukondade ja kohaliku tasandi partnerite vahel. Stipendium on mõeldud inimestele, kes tegutsevad aktiivselt kogukonna arendamisel ning vajavad enesetäienduseks ja juhtimisvõimekuse kasvatamiseks sihipärast toetust.

Kogukonna eestvedaja stipendium on unikaalne toetusmeede, mis aitab arendada kohalike eestvedajate teadmisi, oskusi ja võimeid. Selle eesmärk on luua eeldused kogukonnasisese koostöö tugevdamiseks ning usalduslike partnerlussuhete tekkeks kohalike omavalitsuste ja teiste osapooltega. Stipendium on ühtlasi tunnustus seni tehtud töö eest ja investeering kogukonna tulevikku.

Määrusega kehtestatakse stipendiumi andmise tingimused ja kord, et tagada toetuse eesmärgipärane, sihipärane ja läbipaistev kasutamine. Määruses sätestatakse nii taotlemise kui ka hindamise põhimõtted, nõuded taotlusele ja taotlejale ning selgitatakse mentorluse rolli toetatava arenguteekonna osana.

Kuna riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 kohaselt kehtestab minister määrusega tingimused ja korra ministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt riigisisese toetusprogrammi elluviimiseks, toetusprogrammist vahendite saamiseks ning saadud vahendite kasutamiseks, kui nimetatud tingimused ja kord ei tulene muust õigusaktist, kehtestatakse siseministri määrus.

Toetuse andmine on seotud arengukava „Sidus Eesti 2021–2030“ ja selle programmi „Kogukondlik Eesti 2025–2028“ eesmärkide täitmisega.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **7 peatükist ja 20 paragrahvist**. Eelnõu ülesehitus on järgmine:

- 1. peatükk „Üldsätted“ (§-d 1–3);
- 2. peatükk „Stipendiumi andmise alused“ (§-d 4–6);
- 3. peatükk „Nõuded taotlejale ja taotlusele“ (§-d 7–9);
- 4. peatükk „Taotlusvooru avamine, taotluse esitamine ja menetlemine ning taotluse kohta otsuse tegemine“ (§-d 10–14);
- 5. peatükk „Stipendiumi maksmise tingimused, aruandlus ja tagasinõudmine“ (§-d 15–17);
- 6. peatükk „Poolte õigused ja kohustused“ (§-d 18–19);
- 7. peatükk „Vaidemenetlus“ (§ 20).

1. peatükk. Üldsätted

Selles peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala, toetuse andja, stipendiumi andmise eesmärk ja tulemus.

Paragrahviga 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse kogukonna eestvedaja stipendiumi andmise taotlusvooru läbiviimise, stipendiumi taotlemise, taotluste menetlemise, stipendiumi kasutamise ning tagasinõudmise tingimused ja kord. Määrust kohaldatakse füüsilistele isikutele makstava stipendiumi puhul, mille eesmärk on toetada kogukondade eestvedajate enesearengut ja kogukondliku võimekuse kasvu, aidates seeläbi kaasa kogukondade elujõulisuse ja sidususe tugevdamisele.

Paragrahviga 2 sätestatakse stipendiumi andmise eesmärk ja tulemus.

Kogukonna eestvedaja stipendium on tulevikku suunatud toetus, mille eesmärk on toetada ja arendada motiveeritud ning kogukonna arenguks vajalike oskuste, teadmiste ja võimetega eestvedajaid. Stipendium aitab kaasa eestvedajate teadliku ja sihipärase arengu toetamisele, et nad saaksid oma kogukondades ellu viia positiivseid muutusi, käivitada arenguprotsesse ning luua usalduslikke partnerlussuhteid kohaliku omavalitsuse ja teiste osapooltega.

Stipendiumiga luuakse võimalused teadmiste ja kogemuste omandamiseks näiteks koolitustel, konverentsidel või õppereisidel osalemise kaudu. Samuti võimaldab stipendium kasutada individuaalset mentorlust, mis toetab eestvedajat tema rolli täitmisel ja arendab strateegilist mõtlemist, kaasamisoskusi ning koostöövõimekust.

Näited praktikast:

- Stipendiumi toel osales väikevalla külavanem Rootsi kogukonnaarengu õppereisil, mille järel töötas ta välja külakeskuse ühiskasutusmudeli ja rakendas selle koostöös vallavalitsusega.
- Noorte eestvedaja kasutas stipendiumit, et läbida kogukonna juhtimise ja kaasamise koolitus ning rakendas seejärel omandatud teadmisi kohaliku noortekogu taasloomisel ja kogukonnapõhise sündmustesarja käivitamisel.
- Kogukonnaühenduse eestvedaja arendas stipendiumi toel oma teadmisi vaimse tervise teemal ning lõi kohalike elanike jaoks tugivõrgustiku, kaasates koostööpartneritena kohaliku kooli ja perearsti.

Stipendiumi tulemusena tegutsevad kogukondades inspireerivad, teadlikud ja koostöövõimelised eestvedajad, kes on võimelised algamata ning vedama kogukondlikult olulisi muudatusi. Nad suudavad koondada inimesi ühise eesmärgi nimel tegutsemiseks, suurendavad kogukonna sidusust ja elujõudu ning loovad uusi koostöövorme kohaliku omavalitsuse, kolmanda sektori ja teiste kogukondlike huvirühmade vahel.

Stipendium on sihipärane investering kohaliku tasandi sotsiaalsesse kapitali – inimestesse, kelle tegevus loob kogukondades kestvat positiivset mõju.

Paragrahviga 3 nimetatakse toetuse andjaks Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (edaspidi *KÜSK* või *toetuse andja*), kes menetleb toetuse taotlusi (edaspidi *taotlus*), teeb stipendiumi väljamakseid ja teostab järelevalvet stipendiumi kasutamise üle. Toetuse andja vastutab taotlusvooru väljakuulutamise ja koordineerimise eest, teavitab stipendiumi saamise

võimalusest, menetleb esitatud taotlust ning otsustab, kas taotlus rahuldada või mitte jne. Toetuse andja täpsem õiguste ja kohustuste loend on toodud §-s 19.

2. peatükk. Stipendiumi andmise alused

Paragrahviga 4 sätestatakse toetatavad tegevused.

Stipendiumit antakse tegevustele, mis on suunatud tulevikku ning keskenduvad teadmiste ja oskuste omandamisele ning võimete arendamisele. Peamine eesmärk on toetada tegevusi, mis aitavad otseselt kaasa stipendiumi andmise eesmärgi ja seatud tulemuste saavutamisele. Stipendiumi siht on tugevdada stipendiumi saaja suutlikkust ning panustada jätkusuutlikult kogukonna või organisatsiooni arengusse.

Toetatavad tegevused on mitmekülgsed ning hõlmavad erinevaid õppimis- ja arenguvõimalusi, mis on vajalikud oskuste täiendamiseks ning koostöö tugevdamiseks. Esiteks hõlmab stipendiumi kasutamine osalemist erinevatel koolitustel, seminaridel, arenduspäevadel ja õppevisiitidel, mis võimaldavad omandada uusi teadmisi ja kogemusi.

Teiseks on oluline mentorluse kaasamine kogu toetuse kasutamise perioodil. Mentorlus aitab täpsustada arengueesmärgi ning toetab pidevalt arenguprotsessi, pakkudes juhendamist ja nõustamist. Aktsepteeritud on mentor, kellega KÜSK on sõlminud lepingu ning tasustab mentori tööd lepingus kokkulepitud tingimustel.

Kolmandaks toetatakse koostöö ja partnerluste arendamist kohaliku omavalitsuse, kogukonnaliikmete ning teiste organisatsioonide ja asutustega. Selline koostöö võimaldab luua tugevamaid sidemeid ja efektiivsemalt vastata kogukonna vajadustele.

Lisaks kaasneb stipendiumiga kogukonna arenguvajaduste ja -eesmärkide kaardistamine ning uute arengualgatuste ettevalmistamine ja käivitamine. See aitab suunata tegevusi sihipäraselt ja toetada pikaajalist arengut.

Samuti on oluline heade praktikate ja kogemuste õppimine ning nende kohandamine teistest kogukondadest või valdkondadest. See võimaldab rakendada juba tõendatud lahendusi ja meetodeid.

Lõpuks võib stipendiumiga kaasneda ka muu taotleja poolt põhjendatud ja vajalik tegevus, mis aitab täita taotlusvooru eesmärki. Sellised tegevused peavad aitama kasvatada eestvedaja suutlikkust kogukonna arengut juhtida ning toetada partnerluspõhist koostööd.

Paragrahviga 5 reguleeritakse kulu abikõlblikkust.

Lõige 1. Käesoleva määruse raames on abikõlblikud kulud selgelt määratletud, et tagada stipendiumi sihipärane ja tõhus kasutamine. Abikõlblik on kulu, mille on teinud stipendiumi saaja tegevuse abikõlblikkuse perioodil ja mis vastab taotlusvooru eesmärkidele ning on vajalik, põhjendatud ja otseselt seotud tegevuste elluviimisega. Tegemist on kulu abikõlblikuks lugemise üldpõhimõttega.

Lõikes 2 on määratletud abikõlblikud kulud, mis hõlmavad kavandatud tegevuste elluviimisega otseselt seotud kulusid. Nende hulka kuuluvad tegevustega seotud ürituste ja koolituste korraldamise ning osalemise kulud ning toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalike sisseostetavate teenuste kulud, mis peavad olema eelnevalt taotluse eelarves kavandatud. Abikõlblikeks loetakse ka riiklikke makse ja lõive, mida Eesti riik ei tagasta, näiteks käibemaks, ning muud põhjendatud ja tegevustega seotud kulud, mis on selgelt ette nähtud ja põhjendatud tegevuste eelarves. Kõik kulud peavad olema otseselt seotud taotlusvooru eesmärkide täitmisega ning kasutatud sihipäraselt ja läbipaistvalt.

Lõige 3. Mitteabikõlblike kulude hulka kuuluvad muu hulgas maa ja kinnisvara soetamine, finantskulud, viivised ja trahvid, huvide konfliktiga seotud tehingud ning juba teisest projektist rahastatud kulud. Selged juhised aitavad vältida väärkasutust, tagades avalike vahendite tõhusa ja eesmärgipärase kasutamise.

Lõike 4 eesmärk on vältida huvide konflikti projekti kavandamisel ja elluviimisel ning selles sätestatakse eraldi otsustuskord nende tasuliste tehingute jaoks, mis seonduvad seotud isikutega.

Lõike 5 järgi peavad kõik kulud olema tõendatud asjakohaste raamatupidamisdokumentidega, nagu arved või samaväärse tõendusväärtusega dokumendid, et kulutused oleksid läbipaistvad ja kontrollitavad.

Paragrahviga 6 sätestatakse abikõlblikkuse periood.

Lõike 1 kohaselt on stipendiumi abikõlblikkuse periood ajavahemik, mille kestel tehakse tegevusi ja kulutusi stipendiumi kasutamiseks.

Lõige 2. Kuupäevadega määratletud abikõlblikkuse periood esitatakse konkreetse taotlusvooru tingimustes.

Lõikes 3 on sätestatud, et stipendiumi abikõlblikkuse perioodi on võimalik pikendada vaid põhjendatud juhtudel. Sätte eesmärk on pakkuda paindlikkust olukordades, kus tegevuste elluviimisel tekivad ootamatud ja stipendiumi saajast sõltumatud viivitused, nagu:

- *force majeure* ehk loodusõnnetused või muud ettenägematud takistused;
- viivitused koostööpartnerite poolt;
- sellised olulised muudatused tegevuste elluviimise tingimustes, mida ei olnud võimalik ette näha.

Pikendamise taotlemisel tuleb esitada selged põhjendused ja tõendid viivituste kohta ning näidata, kuidas eesmärgid on võimalik siiski saavutada. See aitab tagada, et stipendiumi kasutamine on läbipaistev, põhjendatud ja sihipärane. Sätet rakendatakse kooskõlas konkreetsete juhiste ja hindamiskriteeriumidega, mis on määratletud käskkirjas.

3. peatükk. Nõuded taotlejale ja taotlusele

Paragrahviga 7 sätestatakse, kes kvalifitseerub stipendiumi taotlejaks.

Stipendiumi taotlejaks võib olla vaid teovõimeline füüsiline isik, kes on kogukonna poolt tunnustatud ja toetatud eestvedaja ning tegutseb avalikes huvides kogukonna arengut edendades. Selline tingimus tagab, et stipendiumi saavad need isikud, kellel on kogukonnas tegelik toetus ja autoriteet, mis suurendab tegevuste mõju ja jätkusuutlikkust. Lisaks peab taotleja olema uus stipendiumi saaja ehk ta ei ole varasemalt KÜSKi kogukonna eestvedaja stipendiumi saanud, et võimaldada ressurside jaotamist laiemale ringile ning toetada erinevaid eestvedajaid. Samuti ei saa stipendiumi taotleda isikud, kes on seotud toetuse andja organitega nagu nõukogu liikmed, töötajad, hindamiskogu liikmed või maakondliku arenduskeskuse konsultandid, et vältida huvide konflikte ning tagada stipendiumi andmise protsessi ausus ja läbipaistvus. Need tingimused loovad selged piirid, kes võivad stipendiumi saada, ning kindlustavad, et stipendium jõuab kogukonna eestvedajateni, kes tegutsevad kogukonna huvides.

Paragrahviga 8 sätestatakse, millistele nõuetele peab taotleja vastama. Taotleja peab vastama teatud tingimustele, mille alusel tuvastatakse, kas taotleja on usaldusväärne ning kas tal on olemas tegevuste elluviimiseks vajalik suutlikkus ja valdkondlik pädevus, sealhulgas võime korrektselt asjaajamist korraldada ja oma kohustusi täita.

Taotleja peab olema suuteline kavandatud tegevust läbi viima. Taotlejal ei tohi olla kehtivaid kohustusi toetuse andja ees. Taotlejal ei tohi olla riiklike maksude ja maksete võlga, välja arvatud juhul, kui see võlg on täies ulatuses ajatatud. Kui taotlejal on maksu- või maksevõlad, mis ei ole ajatatud, pole nimetatud nõue täidetud. Teavet maksuvõla olemasolu kohta saadakse Maksu- ja Tolliametilt. Maksukorralduse seaduse § 27 lõike 1 punktide 4 ja 5 järgi on maksuvõla ning ajatatud maksuvõla andmed avalik teave, mida maksuhaldur võib igapäevase avaldada ilma maksukohustuslase nõusoleku ja teadmiseta.

Juhul kui taotleja on varem saanud riigieelarvest, Euroopa Liidu või muudest vahenditest toetust, mis on kuulunud tagasimaksmisele, saab ta stipendiumi üksnes juhul, kui kõik tagasimaksed on tehtud määratud tähtajaks ja nõutud summas. See on vajalik selleks, et vältida olukorda, kus riik toetab taotlejat, kes ei täida oma kohustusi. Silmas on peetud kõiki riigieelarvelistest vahenditest makstavaid toetusi (mitte üksnes KÜSK-i makstud toetusi), Euroopa Liidu makstavaid toetusi või muudest välisvahenditest makstavaid toetusi. Nõude mõte ei ole kohustada tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksma enne tagasimakse tähtaega, vaid sellega ajendatakse tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksma tähtajaks.

Samuti on oluline, et taotleja suhtes ei ole algatatud pankrotimenetlust. Kui selgub vastupidine, saab järeldada, et taotlejal puudub tegevuse elluviimiseks vajalik finants-, haldus- ja toimumissuutlikkus. Teavet pankrotimenetluse kohta saab äriregistrist, samuti väljaandest Ametlikud Teadaanded.

Lisaks ei tohi taotlejat olla karistatud majanduslalase, ametialase, varavastase, avaliku korra, riigi julgeoleku või avaliku usalduse vastase süüteo eest või kui teda on karistatud, siis on ta karistusandmed karistusregistrist kustutatud.

Paragrahviga 9 määratakse kindlaks andmed, mida taotlus peab sisaldama, ja nõuded taotluse sisule.

Taotlus peab vormiliselt sisaldama vähemalt teavet taotleja (sh nimi, isikukood, kontaktandmed, arveldusandmed), taotletava stipendiumi summa ning kaasatud mentori kohta. Nimetatud teave ja andmed on aluseks käesoleva määruse §-s 12 sätestatud taotluse vorminõuete kontrolliks.

Lõikes 3 on sätestatud olulised tingimused, millele taotlus peab vastama. Punkti 1 kohaselt peab taotlus sisaldama kinnitust, et taotleja vastab määruse §-des 7 ja 8 sätestatud tingimustele. Nõue kinnitada vastavust eeltoodud tingimustele tagab, et taotleja on teadlik kõigist toetuse saamiseks kehtestatud kriteeriumidest ja täidab neid. Punkt 2 seab tingimuseks topeltrahastuse puudumise. See nõue välistab olukorrad, kus samade tegevuste jaoks saadakse rahastust mitmest allikast, mis võiks viia topeltrahastamiseni ja ressursside ebatõhusa kasutamiseni. Samuti aitab see säilitada rahastamise läbipaistvust ja ausust. Punkti 3 kohaselt peab taotlus sisaldama taotleja nõusolekut anda KÜSKile õigus töödelda ja avalikustada stipendiumi saaja isikuandmeid KÜSKi ülesannete täitmiseks vajalikus ulatuses, mis tagab andmete nõuetekohase kasutamise ning läbipaistvuse. Punkt 4 sätestab, et taotluses tuleb põhjalikult kirjeldada kogukonna vajadusi ja eesmärgke, mis on suunatud kogukonna elujõulisuse kindlustamisele või uute arenguetappide algatamisele, rõhutades nii kogukonna kui ka taotleja sihte. Taotleja peab selgitama ka oma vajadusi teadmiste, oskuste ja võimete arendamiseks, et tõhusamalt toetada kogukonna arengut vastavalt kehtiva määruse nõuetele. Tähtis on ka partnerite läbimõeldud kaasamine ning koostöö kohaliku omavalitsuse, teiste kogukondade, organisatsioonide ja asjakohaste asutustega, mis tugevdab toetuse mõju ja laiendab koostöövõrgustikku. Taotlus peab sisaldama tegevuskava, mis koondab omavahel seostatud tegevused eestvedaja arengu toetamiseks ning põhjendab, kuidas need tegevused võimaldavad eestvedajal paremini kogukonda arendada. Lisaks on nõutav kaasata mentor, kes toetab stipendiaadi enesearengut ja tunneb tema tegutsemisvaldkonda ning kelle digiallkirjastatud kinnituskiri näitab valmisolekut toetada tegevuskava elluviimist, tutvuda määruse tingimustega ning kinnitab eelnevate lepinguliste kohustuste nõuetekohast täitmist viimase kahe aasta jooksul. Lõpuks peab taotlus sisaldama üht kaaskirja, mille on allkirjastanud vähemalt viis taotleja kogukonna liiget, mis kinnitab taotluse ja tegevuskavaga tutvumist ning põhjendab taotleja toetamise ja tegevuskava elluviimise vajalikkust, näidates sellega kogukonna tuge ja usaldust eestvedaja vastu.

4. peatükk. Taotlusvooru avamine, taotluse esitamine ja menetlemine ning taotluse kohta otsuse tegemine

Paragrahviga 10 sätestatakse taotlusvooru avamine ja taotluse esitamine.

Kogukonna eestvedaja stipendiumi taotlusvoor kuulutatakse välja konkursi teavituse avaldamisega KÜSK-i veebilehel vähemalt seitse kalendripäeva enne taotlusvooru avamist.

Taotlusvooru väljakuulutamise teade peab sisaldama vähemalt järgmist teavet: toetuse andja andmed (nimi, aadress, kontaktisiku (kellelt saab lisateavet) e-posti aadress ja telefoninumber); sihtrühm, keda oodatakse taotlusvoorus osalema; taotluse esitamise tähtaeg ja aadress ning taotlusvooru tingimused.

Lõike 3 kohaselt sätestatakse taotlusvooru tingimustes vähemalt stipendiumi andmise eesmärgid ja oodatavad tulemused, stipendiumi abikõlblikkuse periood ja taotlusvooru eelarve, taotlusele ja taotlejale esitatavad nõuded ning taotluse hindamise kriteeriumid.

Lõike 4 kohaselt tuleb taotlus esitada kehtival vormil toetuse andja ettenähtud infosüsteemis aadressil <https://toetused.kul.ee/et/login>. Nõue esitada taotlus KÜSKi kehtival taotlusvormil infosüsteemi kaudu tagab taotlusprotsessi standardiseerituse, läbipaistvuse ja lihtsuse. Infosüsteemi kasutamine muudab taotlusandmete säilitamise ja töötlemise tõhusamaks ning tänu sellele vastavad taotlused ühtsetele tehnilistele ja sisulistele nõuetele.

Paragrahviga 11 sätestatakse taotluse menetlemise aeg. Kuna taotluste menetlemise protseduur näeb ette taotluste vorminõuetele vastavuse kontrolli, taotluste hindamist, käskkirjade ettevalmistamist, vormistamist ja kooskõlastamist, siis on praktika näidanud, et olenevalt esitatud taotluste arvust, mahust ja kvaliteedist võib nende menetlemiseks kuluda kuni 70 kalendripäeva.

Paragrahviga 12 reguleeritakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimist.

Lõigete 1–3 kohaselt kontrollib toetuse andja, kas taotleja ja tähtjaks esitatud taotlus vastavad määruses sätestatud nõuetele. Juhul, kui taotlus sisaldab vormilisi puudusi, määratakse tähtaeg nende kõrvaldamiseks. Seda sätet ei kohaldata seega juhul, kui taotluses esineb sisulisi puudusi.

Toetuse andja jätab taotluse läbi vaatamata, kui see ei olnud esitatud tähtjaks. Toetuse andja võib taotluse esitamise tähtja ennistada vastavalt haldusmenetluse seaduse (HMS) sätetele. Tähtaega võib ennistada nii toetuse andja omal algatusel kui ka taotleja vastava avalduse alusel. Mõlemal juhul peab ennistamiseks olema mõjuv põhjus.

Toetuse andja võib juhul, kui taotluse läbivaatamise käigus selgub, et taotlus ei ole piisavalt selge või selles esinevad puudused, küsida taotlejalt selgitusi ja lisadokumente taotluses esitatud andmete kohta või nõuda taotluse täiendamist või muutmist. Taotlejale edastatakse Taotluste menetlemise süsteemi kaudu vastav teade, milles on kirjeldatud asjaolud, mis vajavad lisaselgitusi või -teavet või täiendamist, ning märgitud tähtpäev puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudus kõrvaldatakse, loetakse puudusega seotud nõue täidetuks. Toetuse andja jätab taotluse läbi vaatamata ja sisuliselt hindamata, kui taotleja ei ole tähtja jooksul puudusi kõrvaldanud või kui nende kõrvaldamise raames esitatud lisateave ei anna ikkagi alust lugeda nõue täidetuks. Asjakohane teade edastatakse taotlejale ja tema taotluse kohta tehakse rahuldamata jätmise otsus.

Lõike 4 kohaselt tunnistatakse taotlus nõuetele vastavaks, kui taotleja ja taotlus vastavad määruse nõuetele. Toetuse andja saab tunnistada taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui on täidetud kõik käesoleva määruse §-des 7–9 sätestatud nõuded.

Paragrahviga 13 reguleeritakse nõuetele vastavaks tunnistatud taotluse hindamise põhimõtted.

Kui KÜSK on taotluse läbi vaadanud ning kontrollinud taotleja ja taotluse nõuetele vastavust, hindab nõuetekohast taotlust kolmeliikmeline hindajatekogu (edaspidi *hindajad*). Hindajad peavad kooskõlas korruptsioonivastase seadusega kinnitama oma erapooletust ning sõltumatust hinnatava taotluse ja taotleja suhtes. Seotuse olemasolu korral on hindaja kohustatud ennast HMS §-s 10 toodud tingimustel ja korras taandama.

Lõike 4 järgi hindavad hindajad taotlust järgmiste kriteeriumite alusel:

- 1) vajaduste analüüsi sisukus. Hinnatakse kogukonna eestvedaja enesearengu ja kogukonna vajaduste kirjelduste põhjalikkust ning nende vahelist loogilist seost.
- 2) motivatsioon ja kogemus. Hinnatakse taotleja soovi ja võimekust panustada nii enese- kui kogukonna arengusse, taotleja senist usaldusväarsust ning kogukonnaliikmete hinnangut.
- 3) eesmärkide ja tegevuste sisukus. Hinnatakse seatud eesmärkide ja nende saavutamise hindamise realistlikkust ja arusaadavust ning vastavust kirjeldatud vajadustele, samuti tegevuskava selgust ja põhjalikkust.
- 4) mentori roll ja koostöövõimekus. Hinnatakse mentori rolli kirjeldust stipendiumi kasutamise perioodil, taotleja koostööd kogukonnaga ning partnerite kaasamise põhjendatust ja kvaliteeti eesmärkide saavutamiseks.

Kriteeriumite selge sätestamine on oluline selleks, et taotlejale oleks arusaadav, mida hinnatakse. Samuti on läbipaistvad ja selgelt kirjeldatud kriteeriumid taotlejale abiks taotluse koostamisel ning tegevuste ja tulemuste kirjeldamisel. Ühtlasi on selgelt kirja pandud asjaolud juhendiks taotluste hindajatele ja otsuse tegijatele. Kokku saab ühele taotlusele anda maksimaalselt 100 punkti. Et vältida olukorda, kus küll nõuetele vastav, kuid sisuliselt nõrk taotlus saaks rahastuse, nähakse taotluse sisule ette miinimumpunktisumma, milleks on 70 punkti. Lävendi kehtestamine tagab, et toetust saavad ainult need taotlused, mis on piisavalt asjakohased ja kvaliteetse sisuga.

Nõuetele vastavate taotluste hindamistulemuste ja ettepanekute arutamiseks toimub hindajate koosolek. Kui hindajad on andnud samale taotlusele oluliselt erinevaid koondhindeid (üle 25-punktilise vahe), peavad nad erinevuse põhjuseid ühiselt arutama. Selline nõue aitab vältida hindamisvigu ja vähendada subjektiivsuse mõju, saavutades ühtlasema ning põhjendatuma hindamistulemuse.

Hindamisprotsessi konfidentsiaalsuse tagamiseks ei avalikustata teavet, milles taotluste hindajate nimed on isikuliselt seostatud nende antud kriteeriumipõhiste hindamispunktidega. See tagab hindamise erapooletuse ja usaldusväarsuse. Andmekaitse Inspeksioon on väljendanud seisukohta, et „eksperdi nime avalikustamine kujul, mil see on kokkuviidav tema

antud hindamispunktide ja/või hinnangute/kommentaariidega, võib kaasa tuua hindajale eraelu olulise riive nt võimaliku rünnaku näol“.¹

Hindamise tulemusena tekib paremusjärjestus. Taotlused, mis on saanud vähemalt 70 punkti, järjestatakse hindamistulemuste alusel alates kõrgeimast koondhindest. Toetusi eraldatakse vastavalt sellele järjestusele seni, kuni vastava vooru eelarvelised vahendid on ammendunud. Kui taotlusvooru eelarve ammendub, jäävad madalamale järjestatud taotlused rahastusest välja, isegi kui nende hinne ületab lävendi.

Paragrahviga 14 reguleeritakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsuse tegemise tingimused ning kord.

KÜSK teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse hindajate ettepanekul.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui see ei vasta täielikult määruse nõuetele. Rahuldamata jätmise aluseks võib olla, kui taotluse koondhinne on alla 70 punkti, eelarvevahendite puudumine pingerea alusel, olukord, kus selgub, et taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid ning puudused on toetuse andja määratud tähtpäevaks kõrvaldamata, või kui taotleja või temaga seotud isik mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse vähemalt otsuse tegemise kuupäev, taotleja nimi, otsuse põhjendus ja antud punktisumma ning selgitus otsuse vaidlustamise korra kohta.

Taotluse rahuldamise otsuses sätestatakse vähemalt otsuse kuupäev, stipendiumi saaja andmed, toetuse summa ja toetatavad tegevused, teavituspõhised tegevused vähesel tähtsusega abi andmise korral. Samuti sisaldab otsus viidet vaidlustamise korra kohta.

Taotlejale saadetakse tema kohta tehtud otsus elektrooniliselt kümne tööpäeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist.

Kõigi stipendiumi saanud isikute nimekirja koos stipendiumi kasutamise eesmärgi, tegevuste lühikirjelduse, tegutsemispiirkonna ja stipendiumi summaga avaldatakse toetuse andja veebilehel www.kysk.ee stipendiumide andmise avalikustamise ja läbipaistvuse eesmärgil.

Paragrahviga 15 reguleeritakse stipendiumi ja mentori tasu väljamaksmise tingimusi.

Kui hindamisotsuse alusel kuulub taotlus rahuldamisele, annab toetuse andja välja käskkirja. Käskkirjaga sätestatakse üksikasjalikumad tingimused toetuse väljamaksmiseks. Stipendiumi suurus ühe taotleja kohta on kuni 5000 eurot.

Mentori tasu arvestatakse ja makstakse väljapool stipendiumisummat ning selle tasub KÜSK, mis sõlmib mentoriga lepingu. Mentori tasu on 30 eurot/tund ja tasu võib olla kokku kuni 2000 eurot (brutotasuna).

Paragrahviga 16 sätestatakse stipendiumi kasutamisega seotud aruandluskohustuse nõuded, millega reguleeritakse seda, kuidas toimub stipendiumi saaja (stipendiaadi) aruandlus, millised

---

¹ Andmekaitse Inspektsiooni 02.10.2024. a vaideotsus nr 2.1-3/24/807-1947-10, p 17.

on tähtjad, aruannete kontrollimise kord ja võimalikud tagajärjed, kui aruandlus või läbiviidud tegevused ei vasta nõuetele.

Stipendiumi saaja kohustub esitama aruande käskkirjas määratud tähtjaks. Aruanne võimaldab toetuse andjal hinnata, kuidas tegevused ja eesmärgid on projekti ellu viidud, ning tuvastada võimalikke kõrvalekaldeid või tegevuste ümberkorraldamise vajadust. See annab ka ülevaate kavandatud tegevuste üldisest tulemuslikkusest ja nende mõjust. Regulaarne järelevalve suurendab läbipaistvust ja aitab tagada avalike vahendite tõhusa kasutamise. Hindamise eesmärk on tagada, et tegevused on ellu viidud tulemuslikult, stipendiumi vahendeid on kasutatud eesmärgipäraselt ja kõik tegevused vastavad kinnitatud ajakavale.

Mentor esitab digiallkirjastatud aruande etteantud aruandevormil stipendiaadile 7 kalendripäeva jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu. Koos stipendiaadi aruandega esitatud mentori aruanne on toetuse andjale mentori lepingulise töötasu arvestamise aluseks.

Stipendiumi saaja peab koostama aruande, kasutades TMSis olevat aruande vormi. Kui aruande kontrollimisel ilmnevad puudused (nt ebatäpsused, lisadokumentide puudumine), on toetuse andjal õigus teha ettepanek nende kõrvaldamiseks.

Kui stipendiumi saaja aruandluses või stipendiumi kasutamisega seotud dokumentides on esitatud ebaõigeid või puudulikke andmeid või kui kavandatud tegevusi ei ole käskkirjaga määratud tähtjaks ja tingimustel ellu viidud või need ei ole tõendatud, on toetuse andjal õigus aruannet mitte kinnitada. Selle sättega tagatakse, et stipendiumi kasutamine on läbipaistev ja vastab kehtestatud nõuetele, ning kaitstakse toetuse andja õigust rikkumiste korral sekkuda.

Paragrahviga 17 sätestatakse stipendiumi tagasinõudmise kord.

Eelnõuga sätestatakse tingimused, mille korral on toetuse andjal õigus nõuda makstud stipendium osaliselt või täielikult tagasi. Need tingimused on mõeldud tagama, et stipendiumi kasutatakse sihipäraselt, läbipaistvalt ja kooskõlas määruses sätestatud nõuetega.

Stipendium nõutakse täielikult või osaliselt tagasi, kui ei ole tõendatud heakskiidetud taotluses kavandatud tegevuste tulemuste ja eesmärkide saavutamist või kui stipendiumi ei ole kasutatud otsuses ettenähtud korras ja tingimustel. Samuti on tagasinõudmine põhjendatud juhul, kui stipendiumi saaja ei esita aruannet, mis kinnitab, et toetust on kasutatud korrektselt.

Olulised rikkumised teavituspõuetes või tähtaegade ületamine võivad samuti põhjustada tagasinõude. Sellised rikkumised võivad kahjustada stipendiumi kasutamise avalikku nähtavust või mõjutada teiste seotud osaliste tööd ja eesmärgi. Teavituspõuded tulenevad käesoleva määruse § 18 lõike 2 punktist 5.

Stipendium tuleb tagasi maksta, kui selgub, et taotlus rahuldati valeandmete põhjal või kui stipendiumi saaja on varjanud olulist teavet. Tagasinõudmine on võimalik ka juhul, kui stipendiumi saajal on toetuse andja ees muid täitmata rahalisi kohustusi, mis näitavad ebausaldusvärsust rahaliste kohustuste täitmisel.

Kui stipendium jääb otsuses määratud tähtjaks kasutamata või stipendiumi saaja esitab avalduse stipendiumi kasutamisest loobumise kohta, on stipendiumi tagasinõudmine loogiline samm, et vältida vahendite eesmärgitut kasutamist. Selle sätestamine on vajalik, kuna KÜSKI teistes taotlusvoorudes on selliseid olukordi esinenud.

Need tingimused tagavad, et stipendiumi kasutatakse läbipaistvalt ja tulemuslikult, toetades programmi eesmäärke ning minimeerides väärkasutuse riski.

Toetuse andja otsustab stipendiumi osalise või täieliku tagasinõudmise kaalutlusõiguse kohaselt. Kui stipendiumi saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ja rikkumine tõi kaasa rahalise mõju, kuid toetuse andjal ei ole võimalik rahalise mõju suurust hinnata, vähendatakse stipendiumi protsentuaalselt olenevalt rikkumise raskusest ja mõjust kulu abikõlblikkusele. Stipendiumi tagasinõudmine või summa vähendamine otsustatakse käesoleva määruse §-s 16 sätestatud aruandluse käigus.

Stipendiumi tagasinõudmise otsust ei tehta, kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse poolte vahel kokkulepitud aja jooksul või kui stipendiumi saaja avastas ja teatas toetuse andjale esimesel võimalusel, et talle on hüvitatud mitteabikõlblik kulu, ning tagastas stipendiumi.

Kui tagasimakstavat stipendiumi tähtjaks tagasi ei maksta, nõuab toetuse andja tagasimakstava stipendiumi tagasi võlaõigusseaduse 52. peatüki (§-d 1027–1042) ehk alusetu rikastumise sätete kohaselt. Sellisel juhul teavitatakse stipendiumi saajat stipendiumi tagasinõudmisel ettevõetavatest sammudest kirjalikult.

Paragrahviga 18 sätestatakse stipendiaadi (stipendiumi saaja) üldised õigused ja kohustused, mis tagavad, et stipendiumi andmine vastab haldusmenetluse põhimõtetele, ning aitavad täita haldusorgani kohustusi stipendiumi saajate ees ja tagada stipendiumi andmise järelevalve.

Lõike 1 järgi on stipendiumi saajal õigus saada toetuse andjalt teavet ja nõuandeid, mis on seotud määruses või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud nõuete ja stipendiumi saaja kohustustega. Samuti on stipendiumi saajal igal ajal õigus stipendiumist loobuda või see tagastada.

Lõikes 2 on sätestatud stipendiaadi kohustused. Kohustusi rakendatakse alates taotluse rahuldamise otsusest. Stipendiaat peab tagama määruses sätestatud kohustuste täitmise ja tegevuste eduka elluviimise.

Paragrahviga 19 sätestatakse toetuse andja õigused ja kohustused.

Lõike 1 järgi on toetuse andjal õigus kontrollida stipendiumi kasutamise eesmärgipärasust, saada stipendiaadilt stipendiumi kasutamise kohta teavet, tutvuda dokumentidega, nõuda stipendiumi osalist või täielikku tagastamist ning keelduda stipendiumi maksmisest, kui stipendiaat rikub määruses sätestatud tingimusi või kaldub määruses sätestatust muul viisil kõrvale.

Lõike 2 kohaselt peab toetuse andja edastama taotlejale või stipendiaadile määrusega reguleeritud otsused, kontrollima toetatavate tegevuste elluviimist ning teavitama stipendiaati määruses ja muudes stipendiumi kasutamist reguleerivates õigusaktides tehtud muudatustest.

Paragrahviga 20 reguleeritakse vaide esitamist ja menetlemist. Toetuse andja otsuse või toiminguga peale võib esitada vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Vaide lahendab toetuse andja.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta üle ega rakendata Euroopa Liidu õigust.

5. Määruse mõjud

5.1. Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: teovõimelised füüsilised isikud, kes on kogukonna poolt toetatud ja tunnustatud eestvedajad ning tegutsevad kogukonna heaks avalikes huvides. Hinnanguliselt võib toetusest mõjutatud olla paarsada kogukonna eestvedajat ja kogukonda. Alates 2022. aastast on kogukonna eestvedaja stipendiumi saanud üle seitsmekümne kogukonna eestvedaja.

Mõju ulatus. Kogukonna eestvedaja stipendiumi andmine tugevdab kohalike eestvedajate suutlikkust alata ja ellu viia ühiskondlikult olulisi muutusi. Stipendiumi abil saavad kogukonna eestvedajad juurde ressursse, teadmisi ja tegutsemisjulgust, mis aitavad neil arendada juba alustatud või uute lahendusteni viivaid algatusi. Stipendium võimaldab keskenduda süvitsi ühiskondlike probleemide lahendamisele, toetades seeläbi sotsiaalset innovatsiooni rohuuuretasandil.

Stipendiumi toel elluviidavad tegevused aitavad kasvatada kogukonna sisest koostööd, luua võimalikke töökohti või parandada kohalike inimeste elukvaliteeti. Positiivne mõju võib avalduda nii kogukonna sotsiaalses sidususes kui ka piirkondlikus arengus laiemalt.

Mõju avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju esinemise risk on **väike**. Määruse rakendamise kaasaegne sihtrühmale positiivne mõju, kuna avaneb toetusvõimalus enda ja kogukonna arendamiseks.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju sihtrühmale on **pigem oluline**, kuid positiivne.

5.2. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: Sihtasutuse Kodanikuühiskonna Sihtkapital töötajad ning hindajate kogu hindajad, kelle ülesanne on menetleda ja hinnata stipendiumi taotlusi.

KÜSK-is töötab 15 inimest. Lisaks koosneb KÜSK-i hindajate kogu 15 sõltumatust eksperdist, kelle ülesanne on tagada KÜSK-i taotlusvoorude ja konkursside hindamise objektiivsus,

sõltumatus ning vältida huvide konflikte. Stipendiumi taotluste menetlemise ja hindamisega puutub kokku maksimaalselt neli inimest. Seega on sihtrühm väga **väike**.

Mõju ulatus: määruse rakendamisega kaasneb mõningane töökoormus, kuid kuna taotlusvoorude läbiviimine ei ole toetuse andjale uus tegevus, ei teki vajadust lisatöökohtade järele. Mõju avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju esinemise risk on väike, sest KÜSK-i ülesandeid eelnõuga ei muudeta. Seega ei kaasne vajadust muudatustega kohaneda.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju sihtrühmale **ei ole oluline**.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital teeb kõik tegevused seoses stipendiumi andmisega ehk korraldab taotlusvoorude, menetleb stipendiumi taotlusi, nõustab taotlejaid ja stipendiaate ning tagab stipendiumi andmise ja kasutamise kontrolli vastavalt määrusele.

Stipendiumid antakse riigieelarve strateegiaga kodanikuühiskonna arendamiseks eraldatud eelarve alusel avatud taotlusvoorude raames.

Määrusel puudub vahetu mõju riigieelarve tuludele ja kuludele võrreldes toetusmeetme senise rakendamisega.

Määruse rakendamiseks on vaja määrata taotluste hindajad, kelle ülesanne on hinnata taotlusi. Hindajate töö on tasustatud ja seda rahastatakse KÜSK-i eelarvest.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub **üldises korras**, s.o kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Kuna määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi, puudub vajadus planeerida määrusega kohanemiseks lisaaega.

8. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse EIS-i kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile.